NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1633

MỖI SỐ : 0$03

NGÀY THỨ HAI 28 AOUT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

BẢN TỈ

	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng	Một tháng
Một năm.	6$ 00	6$ 90	6 $30	6 $50
Các làng và				
Các công-sở	»	8. 00	8. 00	8. 00
Sáu tháng. .	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20
Ba tháng . .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60
Một tháng. .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.
Une seule insertion: . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel . . . . . 0$15 le c/m
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0$15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Đối với dư-luận phải thế nào?

Dư-luận là gì? Dư-luận là gồm tất cả những ý-kiến, những tư-tưởng của công-chúng đối với một thủ-đoạn của cá-nhân hay đối với một công-cuộc của một đoàn-thể nào để bình-phẩm xem thủ-đoạn ấy, công-cuộc ấy hay hay dở, lợi hại hại; nếu là hay là lợi thì khuyến khích cho chóng thành nếu là dở là hại thì công-kích cho phải hồng. Này như khi có một người nào thì-hành một việc gì thì tất nhiên gần thì hàng xóm láng giềng, xa thì cả tỉnh cả hạt, mọi người đều phán đoán một cách hoặc giống nhau, hoặc trái nhau, hay thì khen, dở thì chê, khiến cho người ấy vì những lời bình-phẩm của công-chúng mà được thiên hạ ca-tụng hay là bị đồng-nhân sỉ-mạ cũng nên. Rộng ra nữa thì khi một hội nào định tán-thành một công-cuộc gì, tất cũng có dư-luận bình-phẩm khen-chê, mà lời bình-phẩm ấy rất có ảnh-hưởng đối với sự thành hại của cái công-cuộc kia vậy. Lại như khi *một chính-phủ nào định thi-hành* một phương-pháp gì hay định tuyên bố một điều-luật nào, tất cũng phải xem chừng dư-luận của quốc-dân có hoan-nghênh không: nếu có được dư-luận hoan-nghênh thì mới dám đem phương-pháp kia mà thi-hành hay điều-luật nọ mà tuyên bố. Không những chỉ phải nghe chừng dư-luận trong nước mà thôi, lại có khi còn phải đó xét dư-luận của nước ngoài nữa. Ta xem như thế thì dư-luận có một cái thế-lực rất to, khiến cho nhiều công-cuộc của cá-nhân hay của một đoàn-thể nào thường nhờ nó mà nên, mà cũng có khi bị nó mà đổ. Lời ngạn-ngữ Pháp: « Dư-luận là chúa-tể cả hoàn-cầu » (L'opinion est la reine du monde) thật không phải là quá đáng chút nào!

Dư-luận có một cái mãnh-lực to tát như thế, thì đối với nó ta phải thế nào? Ta có nên giữ một cái thái-độ lãnh-đạm vô-tình, không coi nó vào đâu không? Hay là ta phải tùy theo dư-luận mà giữ cho cách hành-động của ta sao cho khỏi bị người đời công-kích đèm chê?

Về phương-diện này, xét ra có hai phái phản-đối nhau: một là phải không coi dư-luận vào đâu, hai là phải nhất nhất đều a-tòng dư-luận. Nay ta thử xét xem hai phái ấy đối với dư-luận có những ý-kiến gì, và xem cái thái-độ nào là hợp lẽ.

1. Phải không coi dư-luận vào đâu. — Phái này đối với dư-luận giữ một cái thái-độ vô-tình, nhất thiết việc gì cũng tự ý mình đã định thì làm, không quản chi lời bình-phẩm, ai khen cũng mặc, ai chê không cần, cho là việc không có ảnh-hưởng gì cho chí-hướng mình, cho cách hành-động của mình cả.

Phái này lấy lý rằng dư-luận nhiều khi không đích-đáng, hoặc là vì không hiểu ý mình, hoặc là vì lòng ghen-ghét mà sinh ra, suy xét có chỗ sai lầm, phán-đoán có bề thiên-lệch, như thế mà theo dư-luận thì có hại đến sự-nghiệp của mình. Và lại khi mình đã định làm một việc gì, tất cũng đã suy đi tính lại, cân-nhắc nhiều phen mới dám thi-hành, nay có lẽ nào lại vì những người không hiểu ý mình phán-đoán một cách sai-lầm mà nản chí hay sao? có lẽ nào lại vì những kẻ ghen-ghét đèm chê mà ngã-lòng hay sao? Biết bao nhiêu là người vì sợ dư-luận mà thành ra nhút nhát không dám làm gì, đến nỗi già đời không làm nên sự-nghiệp gì đích-đáng về vang cả. Nếu những người ấy cứ tin ở lòng mình, không quản-chi lời bình-phẩm của thiên-hạ, thì biết đâu là đã không làm nên những sự-nghiệp hiển-hách, lưu-danh lại đời sau! Như thế quyết nhiên dư-luận không nên coi vào đâu thì mới mong làm nên công kia việc nọ được.

Lại còn một lẽ nữa là có khi *dư-luận thường thay đổi luôn*, nay thế này mai lại xoay ra thế khác, có việc bây giờ cho là dở là hại mà phản-đối kịch-liệt, mà độ mươi năm sau thì lại cho là hay là lợi mà ca-tụng vô cùng. Vì thế nên có lắm bậc vĩ-nhân vì sự-nghiệp mình mà khi sinh thời bị công-chúng đèm pha sỉ tiếu, mãi sau lúc lâm chung mới được quốc-dân hiểu biết cái chí định của mình mà đem lòng khâm-phục ngợi khen mà rồi tượng đồng bia đá danh thơm lưu lại nghìn-thu! Cụ Socrate lúc sinh-tiền có được dư-luận hoan-nghênh đâu, hết bị đèm pha, lại bị tử rạc, đến nỗi phải chết một cách thảm-thê, thế mà về sau được thiên-hạ ca-tụng coi là một bậc hi thánh hi hiền! Ông Jules Ferry vì những tư-tưởng thuộc về chính-trị của mình mà lúc sinh-thời bị quốc-dân chê-bàng hủy-mạ, thế mà ngày nay tượng-đồng lộng lẫy, trong sử ghi tên, được quốc-dân kính trọng muôn phần, coi là một bậc có công với nước. Ấy đấy, nếu cụ Socrate, nếu ông J. Ferry mà nghe theo dư-luận thì sự-nghiệp kia sao có làm nên, mà ngày nay ai còn biết tên biết họ!

Vì những lẽ ấy mà phái thứ nhất không coi dư-luận vào đâu, chỉ tự ý mình, coi những người sợ dư-luận là đồ nhút-nhát suốt đời không làm được sự-nghiệp gì.

2. Phái nhất nhất a-tòng dư-luận — Phản đối với phái trên là phái có lòng sợ-hãi cái thế-lực to-tát của dư-luận, trước khi làm việc gì cũng phải đó xét xem có được dư-luận hoan-nghênh thì mới dám làm, nếu nghe chừng lắm người công-kích thì đành thôi không dám cả quyết thi-hành gì cả, yên-trí rằng việc mình đã định tất là một việc có hại không hay.

Phái này nhất nhất đều theo dư-luận là lấy lý rằng đủ tài giỏi đến đâu, mà có một mình hay có một ít người thì suy-xét tất có chỗ sai lầm, ý-kiến tất có điều khuyết-điểm, sao bằng được cả quốc-dân đều suy-xét, cân-nhắc, tất là những điều phán-đoán phải hoàn toàn, không còn sợ sai lầm chi nữa. Mình đã không chắc mình mà lại được biết bao người đưa đường chỉ lối cho thì đại gì mà lại chẳng theo! Nếu không theo thì có khác nào như kẻ đui mù sắp sa xuống hố thì còn hỏi sao cho kịp!

Và lại khi công-cuộc mình định làm đã bị dư-luận công-kích, đã bị công-chúng phản đối thì còn hi-vọng sao cho thành được, vì một cây khó dựng nên non: như thế thì rằng thôi ngay khi mới bắt đầu cho sau khỏi nhọc công vô ích, mà lại mang tiếng là dại là ngu! Nếu mình cứ cố chi thi-hành công cuộc của mình, không cần chi dư-luận, thì không những bị lắm kẻ đèm pha đạp đổ làm cho bại-hoại mới nghe, lại còn sinh ra một mối ác-cảm đối với quốc-dân, mà đã bị quốc-dân thù ghét thì đời mình còn có ra gì mà mong! Chi bằng khi thấy dư-luận không hợp ý mình thì thôi ngay đi, như thế vừa được lòng công chúng, vừa khỏi tổn công vô-ích; rồi sau này nếu mình được dư-luận về bè với mình, khi ấy sẽ thi-hành cái chi-định của mình, nào có muộn chi!

Vì những lẽ đó mà phái thứ hai nhất nhất đều theo dư-luận, chớ không bao giờ dám làm điều chi trái với dư-luận.

Xem những ý kiến của hai phái đó thì cũng có phần hợp lẽ, song cứ bình-tĩnh mà xét thì hai cái thái-độ đối với dư-luận trên này đều chưa đích đáng. Ta không nên nhất thiết coi dư-luận không ra gì, mà ta cũng không nên nhất thiết a-tùng dư-luận. Ta phải giữ một cái thái-độ chiết-trung mới là hợp lẽ.

Ta phải biết rằng trong những người không coi dư-luận ra gì, những bậc hiền-triết anh-hùng như Socrate, như Jules Ferry rất hiếm, còn phần nhiều chỉ là những bọn cô-cùng viện những gương người trước để làm ra mặt quân-tử cao-thượng, nhưng kỳ thực là những phường vô liêm-sỉ, vô lương-tâm, bị dư-luận tiêu mạ nhiều phen, nay liều mặt dạn mày dầy mà ý ra đó mà thôi. Ta nên xét mình ta nếu không phải là những bậc Socrate hay Jules Ferry, thì ta chớ nên bắt-chước những kẻ cô-cùng, ta phải coi chừng dư-luận mà ăn ở sao cho hợp ý quốc-dân.

Nhưng ta lại chớ nên quá ư nô lệ dư-luận, vì dư-luận cũng có khi lầm, vì một nỗi không hiểu ý-kiến của ta, hay là có lòng đố-kị với ta. Vậy khi ta thấy dư-luận phản đối công-cuộc ta định làm thì ta nên suy xét cho kỹ, cần nhắc cho tinh, nếu ta cho dư-luận là phải thì ta theo, nếu ta xét ra có điều thiên-lệch thì ta cứ việc ta làm, chắc là sau này khi thành sự mà có kết quả hay thì dư luận sẽ vì ta mà ca-tụng, công-chúng sẽ vì ta mà khen phục cho chẳng không!

Ôi! Dư-luận! dư-luận! thật là một cái mãnh-lực vô song, nếu khéo lợi dụng thì sự nghiệp dễ thành, danh lưu nghìn thuở; nếu vụng thì không những thân kia vô ích mà danh nọ cũng khó toàn! Vậy đối với dư-luận ta há chẳng nên cẩn-thận lắm ru!

B. G.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 27 Août 1922

Việc dinh-công ở Havre

Vì sự dinh công mà ở Havre xảy ra việc rối loạn. Linh cảnh-sát, linh sen đầm, và thợ thuyền hai bên bắn lẫn nhau. Có ba người bị hại, nhiều người bị thương, nhưng phần nhiều bị thương nhẹ: chỗ trụ-sở hội-đồng trị sự về việc đình-công quân lính đã chiếm giữ lấy rồi, và linh cảnh-sát đã bắt nhiều người. Hiện nay tình-thế đã bình yên.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 26 Août 1922

Cái vấn-đề bồi-thường

Các đại-biểu của hội-đồng bồi-thường và viên thủ-tướng Wirth, vẫn thương-nghị với nhau. Buổi sáng có M. Hermès và M. Bergman đến dự nghị.

Các báo-quán bình-phẩm về việc ấy, có nói: Các điều khoản của Đức mới khởi-nghị, xem chừng cũng có thể điều-đình cho thỏa-thuận được.

Hội pháp-luật liệt-quốc

Hội Pháp-luật liệt-quốc ở Nam-Mỹ-châu đã hội-nghị kỳ thứ nhất ở Buenos-Ayres ngày thứ năm mới rồi. M. Paeyrredon. Ngoại-vụ bộ Thượng-thư có đọc diễn-văn chúc mừng các đại-biểu bốn mươi nước đến dự nghị. M. Colin là đại-biểu Đại-pháp cũng có đọc diễn-văn. Việc M. Bellot đại-biểu nước Anh xin lập một cái tòa án liệt-quốc để xét những ác-tội về việc chiến-tranh thì 31 ông đại-biểu ưng-thuận và 22 ông đại-biểu không ưng-thuận.

Việc xứ Palestine

Báo *Temps* nói ở Londres có tin đến nói rằng trong cuộc hội nghị của người Á-rập và các dân về đạo Gia-tô hội-nghị ngày 22 Août ở Naplous, có quyết nghĩ không đồng lao cộng tác với chánh-phủ Palestine. Hội-đồng ấy phản đối bản pháp-hiến do chánh-phủ Anh soạn ra. Hội-đồng lại không công-nhận cái dân-tính Palestine mới đặt ra, và quyết nghĩ rằng các hội-viên trong hội-đồng ấy không dự việc bầu-cử nay mai.

Thị giá quốc-trái. — 3%. 59.65 4%. 1918 62.30 — 5%. 1915-1916. 76.15. — 5%. 1920 90. — 6%. 1920 91.15.

Bordeaux, ngày 27 Août 1922

Việc nước Irlande

Ngày hôm thứ hai đã cất đám M. Nichael. Đến ngày 9 Septembre, thì nghị viện nước Irlande sẽ bội-nghị

Thiết giáp hạm France bị đắm

Hồi 1 giờ sáng, tức thiết-giáp hạm France vào đồ ở Quiberon, thì vướng phải một tảng đá, nhào đi ra bị đắm. Tàu ấy thuộc về đội hải thuyền Địa trung-hải. Tàu ấy bị thủy trong năm 1912. Tàu dài 100 thước, và rộng 27 thước. Thủy binh trong tàu cộng là 1.100 người. Tàu đắm đến giờ thứ hai, thì có tin rằng ba người lính thủy mất không tìm thấy.

Việc nước Đức

Có tin rằng đến mùa đông này vua cũ nước Đức sẽ tực-huyền với một người đàn-bà hèn để quý tộc, mà đã có bè con với đời chồng trước.

Việc nước Albanie

Có tin rằng ở Bắc bộ xứ Albanie lại có việc rối loạn, mà cái phong-trào ấy một ngày một lan rộng ra.

Việc nước Trung-hoa

Đường bộ-xa Bắc-kinh Hán-khẩu đình chỉ không đi lại được. Cái chương-trình thống-nhất có lẽ hỏng không thực-hành xong, và quan Giám-quốc Lê-nguyên-Hồng muốn từ chức.

Các nước tiểu Đông-minh

Báo *Debats* có nói: Mới rồi các chánh-phủ Belgrade, Prague, và Bucarest đã trao đổi từ trát về cái vấn-đề cứu-trợ nước Áo. Nghe cái mấy chánh-phủ ấy đã hợp ý nhau để nghị-luận cái vấn-đề ấy.

Việc nước Tchéco-Slovaquie

Công việc hội-đồng Marienbad thế nào, sẽ thông báo cho nước Roumanie và nước Pologne. Những điều-khoản của hội-đồng quyết nghĩ mục-đích đều là bảo-thủ cuộc hòa-bình, và duy-trì cái lần thế hiện thời của Âu-châu trung ương, và để tán trợ cho công-cuộc hội Vạn-quốc.

Việc nước Nga

Báo *Temps* nói rằng số trữ kim của chánh-phủ Xô-viết hết cả rồi, nên hiện nay việc mua thóc gạo của ngoại-quốc đình chỉ không mua nữa.

Tường-lệ thực-nghiệp

Tiền trợ-cấp cho các nhà dùng cày máy

Mới đây quan Thống-sứ Bắc-kỳ đã ký một đạo nghị định: từ năm năm trích số chi-tiêu ra một số tiền, để trợ cấp cho các nhà dùng cày máy ở bản xứ. Vậy từ nay các nhà nông dùng cày máy ở ta, nếu mua ở Đông-Pháp hay Đại-pháp, thì Chính-phủ sẽ theo giấy mà xin giúp, tính cả tiền cước-phí cùng thuế Thương-chính, mà giúp cho nhà mua máy được một phần tư tiền; nếu máy ấy mua ở ngoại-quốc, thì cũng được chính-phủ giúp cho số tiền một phần tám. Nghe tin ấy, thì biết Chính-phủ Bảo-hộ lưu ý đến thực-nghiệp của ta là chừng nào?

Ngày nay là buổi kinh-tế chiến-tranh, nước nào chẳng cần phải chấn hưng thực-nghiệp cho thịnh-vượng. Thực-nghiệp là để mở bết lấy nguồn-lợi, mà nơi lên đường phú-cường. Vậy nên những nơi dầu mầu ít đất gẫy, nhân-công khó, tài liệu ít, giao-thông không liện, vận-tải khó thông, mà người ta cũng cố tổ-chức thực-nghiệp được vững-vàng, mở mang thực-nghiệp được rực rỡ. Huống chi ta ruộng đất mộng mênh, bỏ rừng bỏ ngải, nhân-công thừa thãi, vật-liệu sẵn sàng, thuyền bến thông đồng, đường lối tiện lợi, chẳng lẽ cứ chịu mãi cái nhược-điểm người biểm của kiểm trước mà để lợi lộc vào tay kẻ khác, thì còn lấy gì mà gánh đua cùng người; cần mình mà không biết tìm, thực là đáng tiếc, vì thế nên chính-phủ sang bảo-hộ ta cần phải dạy-dỗ, phải cổ-động, để cho ta biết trọng về thực-nghiệp mà kinh-lý lấy lợi-quyền.

Bây giờ là lúc khoa-học phát-đạt, nghề gì chẳng cần phải lợi-dụng cơ-khí. Cơ-khí là để bổ thêm cho nhân công mà khỏi bỏ phí thì khác. Kia như các nước của giàu người mạnh, cày cấy chăn, buôn bán to, công-nghệ mở mang, khí-vật tinh-khéo, đều là người ta biết cần-tạo cơ khí cho tiện-lợi, sử-dụng cơ-khí cho chóng nhanh. Thế mà ta khi-dụng so-sài, đồ làm cực mịch, nhân-công hoài phí, thì giờ tổn nhiều, kinh-kỳ nhỏ nhen, làm ăn chẳng chạp. Nếu cứ theo mãi cái qui-mô cũ bỏ cần đổi mới đi, thì sao mở-mang bết lợi trong nước, mà còn nói gì đến theo đuổi bằng ai, đến «thực» mà bóa ra «hư» còn mong gì nữa. Vì thế nên Chính-phủ đã dạy-dỗ ta, lại phải chỉ-bảo, phải thưởng-lệ, để cho ta biết lợi-dụng cơ khí, mà cải lương lấy đồ làm.

Nói tóm lại, ở ta ngày nay cần phải chấn hưng thực-nghiệp, mà thực-nghiệp ở ta lại cần phải cải-lương chế-độ, nay rằng mai rằng không được, mà chỉ biết những cái chế-độ cổ-sơ, cùng những thứ khí-dụng cổ đồng cũng không xong. Cần đến sản không làm cũng không có ăn, mà làm dầu chăm không biết cũng không được ăn vậy. Cho nên ta ruộng đất dầu nhiều, nhân-công dầu sẵn, nhưng còn cần phải biết mối làm nên ăn. Nay đã ta nhờ chính-phủ đã dạy dỗ cho biết, lại tưởng-lệ cho theo, cái nền kinh-tế không bắc cải thang thực-nghiệp thì không trèo đến nơi, mà cái thang thực-nghiệp bỏ cải bết khoe-học ra tưởng cũng không sao lên được chóng vậy. Kể chính-phủ bảo-hộ đối với thực-nghiệp ta, chẳng những dẫn cho làm chỉ cho biết, mà lại đọn lối cho ta đi. Nào những xe-hỏa, nào đất mảng nước, nào chương-trình kinh-doanh để-chính cùng hải-cảng, ấy đều là mở mang cho ta, giúp đỡ cho ta. Thế nhưng phàm người ta làm việc gì khó-khăn thì hay ngã lòng, lòa lao thì hay nản chí. Dân ta mới bắt đầu biết kinh-doanh thực-nghiệp, như đứa trẻ mới tập đi, đứa trẻ mới tập đi, giữ sao cho khỏi vấp ngã khó khăn, thì thực nghiệp ta được buổi non nớt mãy tránh sao cho khỏi thất-bại, vì vậy mà chính-phủ sợ quốc-dân hoặc nhân-thế ma rải khó, nên lại phải cần đến cái phương-sách tưởng-lệ cho dân ta, cho khỏi nản lòng cho khỏi thoái-chí, mà cố bước mãi rồi sau có ngày chạy được nhanh, kia như các trường phát phần thưởng cho học-trò cũng chính như là cái ý chính-phủ tưởng-lệ cho thực-nghiệp vậy. Cho nên từ trước đến nay, hễ thấy thưởng cho các người trồng bồi trồng dâu, trồng ỏ thưởng đủ, nào đặt thưởng cho rừng mới, nghề ươm tơ, thưởng Đấu-xảo, nào giảm-thuế, giảm thuế cho gạo, bỏ tiền ở tác xuất-cảng, nào bảo chương-mỹ bội-tinh cho các nhà mỹ-nghệ ở ta, tuy tác dụng có khác nhau, nhưng cũng là trưởng lệ cho thực-nghiệp. Nhưng đó mới là trưởng-lệ cho các nhà thực nghiệp, chớ chưa phải là trưởng-lệ cho các nhà lợi-dụng cơ-khí về đường thực-nghiệp đâu. Muốn ăn bết phải đào giun, muốn lấy ngọc phải vào núi, trên kia ta đã nói thực nghiệp phải cần cơ-khí, thế cho nên chính-phủ lại phải tưởng-lệ cho các nhà ấy nữa, thì quốc dân mới nức lòng mà theo, thực-nghiệp mới sẵp-sỏ được chóng. Ấy những điều tưởng-lệ cho các nhà đáng cơ-khí về thực-nghiệp ta đã được thấy tin đặt tiền thưởng cho các nhà đáng tân mấy đánh đã người khởi tin nay. Quý hồ thay, Chính-phủ thật đã tìm hết phép tốt chính hay để gây dựng bồi-thực cho nền kinh-tế của ta vậy.

Mong rằng các nhà thực-nghiệp ta sẽ ra công đứng mũi chịu sào, cố-sức bôi đất khẩn cỏ, sẵn vật-liệu tự nhiên rừng bọc bể, mà đắp lấy nền kinh-tế cho chắc chắn vững vàng. Trước là tìm lợi cho ta, sau nữa khỏi phụ lòng chính-phủ tưởng-lệ thực-nghiệp. Các nhà thực-nghiệp ta có lời Quốc-dân ta cổ lên ta nhé!

B. M.

HÀI ĐÀM

Muốn bổ văn-chương học Tây viên

Hai nhà văn-sĩ ngồi chơi, giở tờ báo ra.

— Một ông đọc : « Đốt lá khô », ý bài này lại bàn về cái hại đốt rừng chứ gì.

— « Đốt lá khô ».

Nhà văn-sĩ kia tưởng bạn bảo mình là dốt, liền sừng sộ :

— Anh bảo ai dốt là khô ?

— Bảo những thằng đốt chứ bảo ai.

— Anh đốt ; chứ anh bảo ai được.

— À ! lại giở mặt thế à. Này đốt ! này đốt ! hự ! hự !

— Này đốt ! này đốt ! huych ! huych !

— Ối làng nước ôi ! ối ông đội-xếp ôi !

— Ối cha mẹ ôi ! ối trời đất ôi !

Đốt lá khô ra có hại gì,
Đốt là khô nữa có can chi.
Văn-chương tự cổ vô bằng cứ,
Văn-sĩ đời nay giỏi thế thì...

Tiêu-sơn-phong.

Bảo-tồn Khổng-học

Dịch sách Luận-ngữ

Loại thứ VIII

Nói về cách xử kỷ tiếp vật

(Tiếp theo)

184. Tử-Hoa sứ ư Tề. Nhiễm-Hữu vì kỳ mẫu thỉnh túc. Tử viết : Dữ chi hu. Thỉnh ích. Viết : Dữ chi dữ, Nhiễm-Hữu dữ chi túc ngũ bình. Tử viết : Xích chi thích Tề dã, thừa phì mã, ỷ khinh cừu. Ngô văn chi dã : Quân-tử cứu cấp bất kế phú. Nguyên-Tư vi chi tể, dữ chi thúc cửu bách, tử. Tử viết : Vô, dĩ dữ nhĩ lân lý hương đảng hồ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 14).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử sai ông Tử-Hoa sang sứ nước Tề. Ông Nhiễm-Hữu ở nhà vì mẹ ông Tử-Hoa xin thóc. Ngài bảo cho một hũ. Ông Nhiễm-Hữu xin thêm. Ngài bảo cho một đấu. Ông Nhiễm-Hữu tự ý cho thóc đến năm bình, (bình, đũ, hũ đều là đồ đong đời xưa. Bình nhiều hơn đũ, đũ nhiều hơn hũ.) Ngài nói : Trò Xích đi sứ đến nước Tề, cỡi ngựa béo, mặc áo cừu nhẹ, đủ biết là nhà đã giàu rồi. Ta nghe người quân-tử đùng của. chỉ giúp cho người từng bần, chứ không nối thêm cho người giàu. Ông Nguyên-Tư (học-trò đức đức Khổng-tử) làm quan tể tri tư-ấp cho ngài. Ngài cho lương chín trăm hộc thóc, ông Nguyên-Tư từ không lấy. Ngài nói : Chớ, lộc thường của mình đang lấy, không nên từ : nếu có dư thì để cho xóm-diềng làng-mạc mi chẳng được ư ?

185. Quí thị sử Mẫn-tử-Khiên vi phi thể. Mẫn-tử-Khiên viết : Thiện vị ngã từ yên. Như hữu phục ngã giả tắc ngộ tất tại Văn thượng hĩ.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-dã từ 15).

DỊCH NGHĨA. — Họ Quí (quyền-thần nước Lỗ) sai người triệu ông Mẫn-tử-Khiên (học-trò cao-đệ đức Khổng-tử) làm quan tể ấp Phi (tư ấp của họ Quí). Ông Mẫn-tử nói với người sứ-giả rằng : Vì ta từ khéo với họ Quí : như lại triệu ta nữa, thì ta đành đi trốn ở trên sông Văn mà không nhận chức đâu.

186. Tử viết : Nhân chi sinh dã trực ; võng chi sinh dã hạnh nhi miễn.

(Xem trong bộ Tứ thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-giã từ 16)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Người ta bẩm thụ tính trời mà sinh ra, chỉ có ngay thẳng mà không tà-khúc : tà khúc mà sống được là may mà khỏi đấy thôi.

187. Tử kiến Nam-tử. Tử-Lộ bất duyệt. Phu-tử thệ chi viết : Dư sở phủ giả, thiên yếm chi, thiên yếm chi.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Ung-giã từ 17).

DỊCH NGHĨA. — Đức Khổng-tử ở nước Vệ, vào yết kiến nàng Nam tử (Phu-nhân vua nước Vệ, người có dâm-hạnh). Ông Tử-Lộ không bằng lòng. Ngài thề rằng : Ta mà làm sự gì không hợp lý thì trời hại ta. (Người quân-tử đến ở nước nào theo lệ phải vào yết kiến nàng Nam-tử là giữ lễ thường vậy).

188. Tử viết : Phù nhi khả cẩu dã, tuy chấp tiên chi sĩ, ngô diệc vi chi ; như bất khả cẩu, tòng ngô sở hiếu.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi từ 18).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói : Giàu mà có thể cầu được, thì dầu làm kẻ cầm roi là việc rất tì tiện, ta cũng chịu làm ; nếu không cầu được, thì ta cứ theo cái chí ta sở-thích, giữ nghĩa thuần mệnh, cầu mà làm gì.

189. Tử chi sở thận : trai, chiến, tật.

(Xem trong bộ Tứ-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi từ 19).

DỊCH NGHĨA — Những điều đức Khổng-tử rất lấy làm cẩn-thận : 1° việc trai khiết để kính thờ qui thần. 2° việc chiến trận có quan-hệ đến nhân-mệnh. 3° việc bệnh-tật có quan-hệ đến tử sinh.

(Còn nữa) D. B. T.

LỜI ĐÀN BÀ

Về việc bạn - hữu

Bản-quán tiếp được bài sau này của một bạn đọc báo lời văn tuy rằng có một lối riêng, song cũng có ý răn đời cảnh thế, tưởng nên đăng báo cho thêm vị.

Chọn bạn mà chơi, hoạn nạn tương cứu, vinh nhục đều có nhau mới nên thân, còn bạng bạn khó có nhau giàu lên mặt, sao không nghĩ vinh-hoa hồ lác phong-trần, chữ tình ngày đi thêm xuân gọi là ; ta giàu ta hiểu-vinh ta, ai tranh đua với mà ta hơn mình.

Nhân lúc họ qua thu tới, có chút thôi giờ thư nhàn, đến chơi nhà chị em cho giải trí. Bước chân đi phân-vân nghĩ ngợi !

Kẻ bạn mà chơi, đồng tâm đồng chí, có tài có đảm, đã cả khôn khéo đức bạnh, thật tí có, khó lắm thay ; còn hạng giả ảo tài cơm thật nhiều, tôi mới nghĩ ra bà Mỗ là bạn chí thân, tôi vào chơi, may sao tôi được thừa tiếp cả bà Bí, hai bà trông thấy tôi lấy làm vui vẻ vô cùng, khách chủ càng ngỏi trò chuyện tưng bừng, tôi coi hai bà, bà Mỗ trông về mặt tươi cười hớn hở tựa như hoa nở, bà Bí trông về kém tươi, mặt ủ rũ rầu rầu, tôi lấy làm tình thân mà hỏi.

Bà Mỗ trả lời : Thưa hai bà, giấu người ta, giấu hai bà sao được. Như tôi mấy năm trước làm ăn không ra gì, cửa nhà bần bạc, gia-đình quẩn quanh, người cũng không được hớn hở như bây giờ nhờ trời cậu cháu gặp được ông Thừ là người chí thân vậy.

Nguyên một hôm ông Thừ có hỏi ông Mỗ : « Bác dạo này có được phải tài không ? Ông Mỗ trả lời rằng : Bác không thấu tình cho thì buồi nay nhân tâm điên đảo, trăm khéo nghìn khôn chui vào đồng bạc trắng cả, đổi tấm lòng son, tôi bây giờ hữu tài vô lực, thật khó lắm thay. Ông Bí bèn bảo : Thưa bác, tôi nhờ trời gia-tư cũng được an nhàn, bề tài sản biết ai bì kịp. không thiết của cũng chẳng hiếm người, mà trong tâm đa sầu đa cảm, tâm sự này biết ngỏ cùng ai, may gặp bác anh em là chỗ tương giao, tôi xin dốt bác tên con đường tiến bộ, tôi xin xuất lực xuất tài. Đồng tâm hiệp lực mà chen đua với đời, việc trong đánh đã phấn, còn gánh vác bề ngoài sao cho gọi là người trong vũ-trụ, tôi hiềm vì một cây giồng chẳng nên non, xin bác hữu tâm về xã-hội, tài giai hỗ-thỉ tang-bồng, phận thấy có phận chung sao chẳng có ; hai ông bàn bạc xong, ông Mỗ theo ông Bí lên con đường tiến-bộ, từ đấy của nhà thịnh vượng biết là bao, bà Mỗ khen ông Bí bạn đáng phục đáng trọng lắm thay.

Bà Bí thì kể chuyện như sau này : Như cảnh tôi thật trời đất nợ đến, khi tôi còn măng sữa, nắp bóng hai thân, chuyện cần đến sách cũng được lắm thân, không biết những bước cơ hàn đến tuổi xuất giá, cha mẹ đặt đâu con phải ngồi đấy, không dám cưỡng lời, thân phụ tôi gọi tôi mà bảo, giá thì bất luận tài, không quản sang giàu, miễn là hai bên thông gia đăng đối, vẹn chữ xướng tùy. Trước khi tôi về nhà chồng, tôi phải tuân lời cha mẹ, về nhà chồng thì phụ xướng phụ tùng, giàu ăn khó chịu, nhờ trời cậu chàu tính nết cũng được hiền hòa, biết thương vợ quý con, vợ chồng an cư lạc nghiệp, không ngờ gặp phải bạn nay người này rủ đi chơi, mai người khác lại rủ đi chơi, tập đỏ tính thành, sinh ra lêu lổng, nay lên hàng Giấy, mai xuống Thái-hà, ăn chơi đến đã mặt, gánh đua quen thói thị-thành, đám vào mắc nghiện : nghiện cả, nghiện hát, nghiện rượu, nghiện chè, nghiện thuốc phiện, nghiện cả các mẹ, các ả, thật là phúc ấm nhà giòng cả sinh được con hiền kẻ thế vẻ vang thay.

Tôi nhờ được chút thì giờ nhàn, đến chơi nhà chị em cũng nên vui mà cũng đáng buồn cho hai gia cảnh của hai bà, vậy mượn bút viết mấy dòng này để làm gương cho thiên hạ.

Đinh-thị-Nga

Dư luận Nam-kỳ

Cái giá trẻ của người đời

« Ít sống xưa nay người hay chục » lời xưa nói như thế, thì ai cũng biết được người ở đời cái thân sống đến 16) đó là già, là lực rồi, cái chí còn chẳng còn mong ở đời được lâu nữa ; người cái tuổi đang thanh xuân tráng-kiện, 15-17-20-30, cái tuổi đang trai trẻ đang oanh-oanh liệt-liệt, là cái tuổi cỏ nong tranh gánh gồng sự thế, cỏ bởi đắp cái liều-đỏ vô-hạn của mình để mong mỏi trong lòng, cái hy-vọng còn dài dặc-dặc, cái chí còn chắc ở đời được lâu ; thế là cái giá trẻ của người vậy. Thật, thanh-niê là trẻ, bạch-phát là già, là cái lẽ vui buồn của người ta vậy. Suy đó, thì xem đường con người sanh ở đời, tuổi trẻ quí hơn tuổi già, người già buồn hơn người trẻ Ấy, cái lẽ thường trường của con người là vậy, thành ra cái tục qui-trọng đám thanh niên, khinh rẻ hàng lão đại. Ôi ! nếu trường thế mà đãi người đời, thì không nhầm vào đâu cả. Người tầm thường ở đời, chỉ trọng cái thân hơn là cái danh, ai có cái thân cũng muốn được thanh-xuân hoài, sống lâu mãi để đối-phó với việc đời, hưởng cái sung sướng cho cùng cực ; nhưng không nghĩ đến cái mục-đích thân-thể con người ở đời và danh-giá con người ở đời bên nào là trọng khinh. Người xưa có nói : « Cái ông mười tuổi, cái thằng trăm năm », thế là chỉ cho cái hạng người hữu dụng với hạng người vô-dụng mà nói, chớ cái tuổi già tuổi trẻ có khinh trọng gì. Là vì người tuổi cao, đối với cảnh nay, tuy già, nhưng mà đối với cảnh xưa thì người ta là người tuổi trẻ, cũng thanh-xuân, cũng đẹp đẽ vô cùng, cũng gây dựng được công-trình giúp ích quốc-gia xã-hội vậy, thì cái già này có bỏ với ai ? Có cần rằng : « Già nua phải gắng, chớ nhìn đầu bạc mà thôi lui, » v v... già như thế có hại gì ? Giá như thế, cái thân sống ở đời có bảy mươi chưa mấy già, cái danh giá hưởng tho ở đời hãy còn dai đặc kia... là cái danh-giá đời đời để thiên-hạ sùng bái ; tuy già, cái thân bảy mươi chớ gọi là già, cái danh thì cho hậu-lai sùng bái mới già cho, nói tóm, thì cái thân đã già, đã chết, mà cái danh còn còn mãng đời đời...

Cái tuổi trẻ là cái tuổi đang hành-sự với đời, để tạo nên công-nghiệp tương lai, không bỏ với người kỷ-vãng, cái thân hãy còn trai trẻ, cái tuổi hãy còn hưởng lâu được đến ba mươi năm mươi năm nữa, thì phải lo làm sao cho hiển lộ vinh-hoàng, lo làm sao cho an nhà lợi nước, cho cái thân thể ở đời không mòn mỏi cho đến trăm ngàn năm cái thanh-danh còn kỷ-niệm trong đám nhân quần. Cũng có câu rằng : « Càng khỏ càng nhẫn, nại, chớ bỏ cái tiền trình rực rỡ sau này » Dường ấy, mới không hổ với mấy đứng bạch-thủ dương đời, với mấy bọn hậu-lai giúp thế, thì đầu già đầu trẻ có gì. Có hại một điều là : sanh ra chỉ để làm tài cơm giá áo, thì mới hại cho.

Hỡi bạn thanh-niên ta ơi !

Cái thân thế của bạn thanh niên ở đời, hẳn thật là quí báu vô bạn : tiền-đồ còn dặc-dặc, cái hy-vọng vẫn còn thung-dung mà tính toan trong cái khoảng năm ba chục năm trường, bỗi bỏ cái thanh-giá trong buổi oanh oanh liệt liệt, trong lòng cỏ vì xã-hội quốc-gia, triển mãn vì giòng vì giống ; cái thiếu-niên ấy đối với công phu ấy mới qui cho... không những ăn phức làm cản, thân cao, vộc lớn, rầu rộ cái thiếu-niên, hao mòn cái danh giá... mà quí gì ? Ấy vậy, phàm con người ở đời, chẳng cứ là già là trẻ, đối với đời phải có ích cho đời là qui, nào phải nghiễn nghiện cái vóc vạc, trẻ măng cái mặt mày đó là qui, còn lưng mỏi gối dùn, đầu bạc răng rụng đó là hèn đâu. Sự qui hèn ấy chẳng qua là người có công dụng được với đời chẳng người không công dụng được với đời vậy thôi.

Đối mươi chẳng phụ nước nhà,
Bảy mươi nghĩ tuổi có già hơn ai.

Khoan mừng vóc vạc còn trai.

(L. T. T. V.) Tân-Tân

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 27 Août này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 40.

Tàu cập. — Tàu *Angkor* tới Hondau buổi trưa hôm nay 28 Août 1922

Phủ Toàn-quyền. — Báo *Avenir du Tonkin* có đăng rằng : « Quan quyền Toàn-quyền Baudoin đã giữ một phòng ở tàu *Angkor* để đem ngày tàu lấy chạy sang Pháp thì ngài sẽ về qui-quốc. Song cứ như tin ở Pháp sang kỳ tàu trước thì đến ngày 5 Octobre quan Toàn-quyền Long mới khởi-hành. Như vậy thì đến chuyến sau chuyến *Angkor*, quan Baudoin mới biệt thuộc-địa ta.

Baudoin phu-nhân đã xuống tàu *Angkor* ra Bắc chiều 26, còn quan quyền Toàn-quyền hạn việc chưa ra được thì đầu tuần lễ tới nơi này sẽ đi đường bộ ra sau ».

Tàu « Amboise » chậm lại một ngày. — Tàu « *Amboise* » chạy sang Pháp, đáng lẽ ở Haiphong khởi hành hôm 26 Août hồi 16 giờ, nhưng lại hoãn đến chiều hôm qua cũng giờ ấy.

Tòa án Trùng-trị. — Sáng hôm nay tòa án Trùng-trị xử những việc sau này :

Ngoạn trò việc quan. — Người lái đò ngang tên là Ng-văn Chuyên làm công ở đồn điền M. B. ở tỉnh Bắc-giang can về việc ngăn trở việc quan không chịu chở đò cho M Combe cùng mấy người lính sở Thương-chính mà bản-quán đã đăng ở số báo thứ hai trước thì nay phải phạt 500 quan mà M. B. là chủ người lái đò ấy phải chịu trách nhiệm về tiền phạt.

Lừa đảo. — Tên Ng-văn-Cung ở Đáp cầu nhận bán muối và dầu hỏa cho một người Tây buôn bán ở ăn hoa-hồng, được ít lâu bán đến đâu tiêu tiền đi đến đấy, không đem trả nữa. Tòa phạt tên Ng-văn Cung ấy 3 tháng tù và 5 quan.

Bán hàng trên xe hỏa không có vé. — Tên Lưu-v-Lịch tức Minh phải phạt 16 quan về tội bán hàng trên nước ở trên xe hỏa không xin phép và 16 quan nữa về tội dùng vé cũ đi xe.

Cướp giật. — Một hôm một người đàn-bà tên là Nguyễn-thị-Độ mua gạo ở chợ hàng Gạo đang lấy tiền ra trả, tên Trần-v-Đợ đứng rình ở đâu lấn đẩy chạy lại cướp mất 6 đồng rồi ù té chạy mất. Người mất của vừa kêu vừa đuổi. May có người lính cảnh-sát đứng gác ở góp bộ xông hậu tiếng chạy lại đuổi mãi đến phố Mới thì bắt được cả người lẫn tang. Tòa phạt tên Đợ 5 tháng tù.

Kể cắp ở tàu thủy. — Một đêm tàu thủy đến bến Hanoi có hai người hành khách, một người tên là Phúc, một người tên là Chuyên vì khuya quá không lên bến, treo ở và khăn ở bên cạnh rồi nằm ngủ ở tàu, vừa mới chợp đi thì tên Phạm-bá-Hà lẻn đến ăn cắp. Hai người thấy động mở mắt ra trông thấy, tên tên thì tên Hà với vàng nêm cái ô ra đấy và quẳng cái khăn xuống sông rồi chạy chạy. Tên Hà này trước đã bị lần can án về tội ăn cắp và du đãng rồi. Nay tòa phạt tên ấy 6 tháng tù.

Con đỏ bất lương. — Tên Vương-thị-Hiên phải phạt 2 tháng tù về tội ăn cắp cái đồng hồ quả quít của chủ tên là Phúc làm khán-hộ ở nhà thương Bảo-hộ.

Hành hung. — Tên Ng-v-Nghĩa là ca-ly ở nhà máy rượu phải phạt 16 quan về tội đánh người cai ở nhà máy ấy tên là Ng-ly-Linh tức cai Linh.

Cẩm xe của người. — Một hôm tên Lê v Quất đến hiệu cầm một người tàu là Phạm-gia Hoạch đặt 15 xu thuê một cái xe đạp đi mất rồi lại đem cầm cho người khác lấy 2 hào. Tòa phạt tên Quất ấy 4 tháng tù.

Những việc đáng hỏi. — Tòa còn xử việc M. Trịnh-xuân-Nghĩa buôn bán ở phố hàng Gai bị thưa về tăng tiền nhà cho thuê, việc một người đàn bà tên là Phạm-thị-Tấn trọ cả Tấn ở phố Sinh-từ bị thưa đem người đến nhà của một người tên là Ng-v-Liên chặt 4 cây cau và việc tên Ng-v-Tiến tức cai Tiến làm cai tổ mẹ trông nom thợ chữa ở trường Bác-cổ bị thưa bắc giông không được chẩu-chấn để cho ba người thợ ngã bị thương rồi có một người chết, song lại hoãn cả.

Mối lợi to cho các nhà trồng thầu dầu. — Công-ty co-khí Somua ở Saigon vừa rồi có bỏ ra 6 cái máy trong những khi công-ti ấy thử cái máy thì đã nghiệm ra rằng thứ dầu mỏ (huile minerale) dùng để làm máy ô-tô thì được, chứ dùng để làm các máy tự động như máy cày phải làm việc nặng nề thì dầu mỏ lại không đủ dùng.

(Xem trong thứ ba, cột thứ hai).

Tin nước lên xuống

Trên sông Hồng-hà

	27 Août hồi 6 giờ	28 Août hồi 6 giờ
Lao-kay	81.41	80.61
Yên-bay	30.05	30.05
Viétri	13.97	14.53
Hanoi	9 40	9 90
Vạn-yên	9.95	9 95
Hòa-bình	6 95	7.60
Tuyên-quang	7.50	7.50
Phú đoan	22 52	22.58
Phú Yên-bình	4.40	4.00

Trên sông Thái-bình

	27 Août hồi 6 giờ	28 Août hồi 6 giờ
Thái-nguyên	20.00	20.33
Lâm	3.70	4.10
Phả Lạng-thương	3.11	3.39
Đáp-cầu	3.70	3 78
Phả-lại	2.83	3 04

Số 10

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả : Phạm-bội-Châu

... Tự-Minh vâng lời Bá-Cân, liền mặc đồ nhung trang, cỡi ngựa cầm đao, sai quân mở thành thẳng xông ra ngoài, người trên mặt thành trông thấy khí ra thì quân giặc xám đến, Bá-Cân bết sức xông đột, mới ra khỏi trùng vi. Lúc đã đi xa cách thành chừng 10 dặm, thì cái chiến bào sắc trắng của Bá-Cân bỗng đổi ra sắc hồng, đã biết đánh nhau dữ dội vậy. Kim-Nguyệt nói :

Gớm nhỉ, thế rồi sao nữa ? Nhiếp-Khoan đứng dậy ra ngoài, rồi về lại nói tiếp :

Không ngờ Bá Cân về đến Thăng-long đương gặp buổi chiêu, Hoàng-thượng nghe tin, sợ-hãi, quan Ngự-sử khi trước vốn tức Bá-Cân, nhân dịp ấy dùng cách hãm hại, bèn tâu rằng : Dám tâu nhà vua, Bá-Cân bỏ thành mà về, trong thành phó thác cho ai ? Hư thực chưa tường, biết đâu chẳng là kẻ bán nước mà về đây để thi kế cho giặc, xin thánh-minh soi xét, khỏi mắc phải mưu gian » Bá-Cân liền tâu rằng cho con giữ thành, Ngự-sử lại tâu : « Lão-tướng còn không giữ được, huống chi là đứa trẻ chưa ráo mũi đầu ». Bá-Cân vừa tức vừa giận cũng tâu « Xin thánh-minh cho người đi xét, nếu trong thành có sơ suất, tôi xin chịu lỗi, nếu không thì xin mau mau đem quân cứu giúp, để được dẹp yên quân-giặc » Hoàng-thượng nghe lời, chẳng bao lâu thám tử trở về, tâu rằng : Tự-Minh đã hàng giặc. Hoàng-thượng cả giận, liền giam Bá-Cân xuống lao, nhà bộ Dương tử dấy sa sút. Từ đoạn chuyện trong kinh, là tôi sau nói nghe được đó, còn toàn giặc Thân-lợi sau phải đến tay Thái-uy Đỗ-anh-Vũ, cùng Thái-sư Tô-hiếu-Thành hiệp đồng tiễu phá mới được yên, câu ấy chắc ai cũng biết ? Tú-Hương nói :

Chúng tôi chỉ mang máng nghe rằng : « Có giặc nhưng lại dẹp được yên » thế thôi. Thế còn trong thành Phú-lương làm sao mà hãm, cậu nên kể nốt cho nghe. Nhiếp-Khoan nói đã mỏi mồm, nghe câu hỏi ấy, nét mặt bỗng bừng đỏ lúc lâu mới « thuật mà rằng :

Trước kia tôi đã nói Tự-Minh giống tính cha, cách tàn-bạo cũng giống người cha, khi ấy hắn giữ thành, nóng đến trong lòng thường đánh đập mọi người, trong thành thì càng ngày càng quẫn, hắn đã phải nhịn đói mỗi ngày một đậm mà coi giữ các mặt thành, dân phu thì hoặc là cây rễ cỏ, con gái cuốc gian, bọ cái gì ăn cái ấy, sau có người mở cửa thành cho giặc trà vào, hắn cũng không sao giữ nổi. Rồi sau hắn mưu mau đem quân cứu giúp, để được dẹp yên quân-giặc » Hoàng-thượng nghe lời, chẳng bao lâu thám tử trở về, tâu rằng : Tự-Minh đã hàng giặc. Hoàng-thượng cả giận, liền giam Bá-Cân xuống lao, nhà bộ Dương tử dấy sa sút. Từ đoạn chuyện trong kinh, là tôi sau nói nghe được đó, còn toàn giặc Thân-lợi sau phải đến tay Thái-uy Đỗ-anh-Vũ, cùng Thái-sư Tô-hiếu-Thành hiệp đồng tiễu phá mới được yên, câu ấy chắc ai cũng biết ? Tú-Hương nói :

Chúng tôi chỉ mang máng nghe rằng : « Có giặc nhưng lại dẹp được yên » thế thôi. Thế còn trong thành Phú-lương làm sao mà hãm, cậu nên kể nốt cho nghe. Nhiếp-Khoan nói đã mỏi mồm, nghe câu hỏi ấy, nét mặt bỗng bừng đỏ lúc lâu mới « thuật mà rằng :

Trước kia tôi đã nói Tự-Minh giống tính cha, cách tàn-bạo cũng giống người cha, khi ấy hắn giữ thành, nóng đến trong lòng thường đánh đập mọi người, trong thành thì càng ngày càng quẫn, hắn đã phải nhịn đói mỗi ngày một đậm mà coi giữ

CHƯƠNG THỨ CHÍN

Bóng chiều gác núi, chim chóc về rừng, cảnh hoàng hôn như giục lòng ai, trận gió hắt hiu, bóng trăng vằng vặc.

Tự-Minh một mình ngồi trong gian nhà cỏ tối mò, một khắc bằng năm, rất là nóng nuột, đóng lạnh như sắt, hào-kiệt khí không đất đành cũng bỏ tay. Một hôm trời tối, chàng bảo người canh, đưa ra sân ngưa trông quanh cho đỡ buồn, vừa ra thì gió lạnh đến nơi, một buổi như đông, chân đứng không vững.

Bỗng thấy một bóng đen là là từ phía ngoài đi đến, trông dáng vóc đi vừa nghĩ, hai bàn tay cứ xoay giáp lại với nhau, đi thẳng chạm vào chàng mà không biết, thành ra ngã ngửa xuống đất. Tự-Minh đương khó chịu, nên thấy thế mà vẫn điềm nhiên, bóng trăng soi rõ mặt người, vô tình mà vào cặp mắt ấy của chàng thì ra Hành-Ngọc.

Tự-Minh nói :

Trời ơi, Hành-Ngọc, nghĩ gì mà mải-miết đến thế ? Hành-Ngọc nói :

Trời ơi, cậu ra đây ?...

— Phải, ta buồn lắm, công việc gì đấy, gói đã về ?

— Trước tôi vội đi chưa nói cho cậu biết có tôi bỏ-dĩ về Thăng-long, mà cậu cũng không hỏi, vậy nay tôi kể cậu nghe.

— Ừ, được.

— Số là lão Châu là Mã-văn-Bình, sai tôi về báo với triều-đình, rằng đã bắt được cậu, vậy xin giải về kinh, kẻo ở đây khó giữ gìn lắm.

— Rồi thế nào nữa ?

— Không ngờ quan Hình-bộ tân Hoàng-thượng, thì có một người Ngự-sử tên cậu là tay hiệt-lắc, giải về Kinh, thì lúc đi đường nhỡ có xảy ra việc gì chẳng, vậy xin cho xử-quyết ở ngay chân-trị, rồi giải thủ-cấp về trình nộp. Hoàng-thượng chuẩn cho, cậu tính công việc là thế đấy, tờ lục-sức ở Bộ tư ra đây, liền đưa tờ lục sức cho Tự-Minh, Tự-Minh cũng chẳng buồn xem, rồi mải xám như tàn than đã vạc, sẽ hỏi :

Hắn ngự sử là Sái-long-Chương.

— Tôi không được biết, sự này có quan-hệ lắm ; hay ta xé tờ lục-sức ra, thế nhưng trốn sao cho thoát, quân canh nghiêm lắm, trời ơi, sao cậu không nghĩ kế đi ?

— Có kế gì mà nghĩ ? mà nghĩ có ích gì ?

— Thế cậu bỏ tay chịu chết sao ?

— Đành vậy.

— Tôi lo cho cậu, tôi rất yêu cậu mà, trời ơi !

— Thật thế chăng ?

— Phải, vậy nên tôi đến đây trước, chớ trong quan tôi chưa vào, tôi cũng tính khẩn đất sẽ tìm được dịp may, cậu ơi, có sai khiến gì tôi xin hết sức, nói xong trông Tự-Minh, thì thấy đương đứng cầm mông tay, lại giọc lượt nữa, thấy cứ đứng lặng, giờ lâu Tự-Minh mới nói :

Ta còn một kế, nhưng chưa chắc có được công hiệu gì, mà thôi là hơn.

— Còn nước còn tát, cậu chớ nản lòng, nhờ trời phù hộ, à quên kế gì ?

Nhưng khó nhọc đến anh thì sao ?

— Khốn nạn, cậu còn ngờ tôi, xin thề có đồng trăng.

— Thề thì anh cho giấy bút mực.

Vâng. Tự-Minh bèn cởi hết bạc ra cho người đã có lòng tốt với mình, Hành-Ngọc lấy làm cảm kích, một chốc đã đem bút giấy đến, cả một ngọn nến sáng. Ở trong nhà ngục mà được chút ánh sáng ấy, chẳng khác gì bóng mặt trời trong lúc mùa đông.

(Còn nữa).

ĐỒNG-HỒ VỎ KÈN

BẢO HÀNH 5 NĂM

Máy tốt tốt nhất hạng

Có cả nông đeo tay cũng giá rất rẻ

Giá: . . . . . 5 $ 75

Bán ở hiệu:

A. PERROUD (Nhà xanh)

30, Phố Paul Bert. — HANOI

3000

NỖI KẾ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà đã chữa thuốc không phải dường, hoặc là đã không chữa chữa nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quán đã kinh niên, hoặc phải đau ở phải; nay hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ giống, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhuyễn lắm. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nhy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các ngài có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong tổ năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người số bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì nhớ bệnh đi mới được.

Vậy sở viết thư cho hiệu Bảo-chế MONTÈS số 84 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, tại uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. . . . . 12 f. 00

Bộ từ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tây theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4 f. 45

Bộ 0 $ 70 đến 0 $ 80

Sáu lọ. . . . . 24 f. 50

Bộ 3 $ 90 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROZIN »

Một lọ . . . . . 11 f. 50

Bộ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLE

Thuốc (mau-bổ bổ huyết

Một lọ . . . . . 11 f. 40

Bộ 1 $ 80 đến 1 $ 90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người nặt là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ chảng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đầu thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

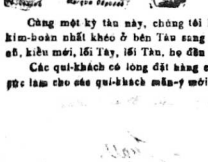
Bào chế MONTÈS, 84, phố Paul-Bert, Hanoi

華 PAO-VA 寶

38, Phố Hang Bồ, Hanoi

發八竹牌門街滿行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như: ngọc-thạch, hổ-phách, mặt huê cung nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đủ mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đồi đãi, tinh giá thật rẻ.

Càng một kỳ tàu này, chúng tôi lại thêm được vài tay thợ kim-hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cổ, kiểu mới, lối Tàu, lối Âu, bọ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.

3020

Cứ như công-lí ấy đã thí nghiệm thì dầu thắp của ta mới thật là được việc.

Đặc tính của dầu ấy như sau này: Không có sắc mùi nhẹ, trọng độ là 0,950 đến 0,957 nghĩa là một lítre 15 độ thì nặng là 962 grammes.

Dầu nguyên chất mà pha vào rượu 95 phần thì rượu phải tan hẳn. Nếu nhiệt-độ là 10 độ mà dầu ấy đục thì biết là nó pha lẫn với dầu khác.

Nhiệt-độ đến 300 thì dầu mới bắt đầu biến chất, mà đến nhiệt-độ ấy đầu vẫn còn nhầy nhầy. Thử như vậy thì biết rằng dầu nguyên chất hay là dầu pha.

Dùng dầu thắp lại có một cái lợi nữa là máy móc không chóng hư như máy móc làm bằng các thứ dầu khác.

Công-ty cơ-khí Somua lại nói thêm rằng công-ty Tô-di-sĩ bà (Compagnie du canal maritime de Suez) đã thí nghiệm rằng dầu-dầu ở Đông pháp là dầu tốt thượng hạng, bây giờ công ty ấy không dùng thứ nào nữa mà chỉ dùng toàn dầu Đông-pháp mà thôi.

Xem như vậy thì dầu thắp ta chẳng có giá-trị lắm ru mà chẳng là một mối lợi cho các nhà trồng thầu dầu ư?

Hội Khai-tri-tiến-đức. — Các hội-viên hội Khai-tri-tiến-đức ở các tỉnh, có nhiều ông vẫn chưa rõ là nhà công-quán của hội nay đã có phòng ăn cơm tây, cơm ta sẵn sàng. ngày nào các hội viên cũng đến ăn uống đông lắm. Hội-viên ông nào muốn ăn cơm thì chỉ việc báo trước cho người coi việc cơm nước trước 6 giờ đồng hồ là đủ. Phải báo trước vì rằng hội chỉ làm đủ số cho hội viên đặt trước mà thôi, chứ không có nhận những khách không có chân hội

Việc xin học tại trường Bảo-hộ. — Quan Đốc-học trường Bảo-hộ bá cáo rằng đến ngày 14 Septembre, hồi 7 giờ 30, sẽ thi tuyển học-trò vào các lớp trường Sơ-học (Petit Collège).

Tính đến ngày 1er Janvier 1923 học-trò không được quá những tuổi sau này:

Lớp Dự-bị (Préparatoire). . 10 tuổi
— Sơ-đẳng (Elémentaire). 11 —
— Trung-đẳng (Moyen). . 12 —
Cao-đẳng (Supérieur). . 13 —

Những học trò nào học khá thì quá một tuổi cũng có thể được.

Vào lớp Dự-bị tuổi ít nhất là lên 8, đơn xin vào học làm bằng giấy thường, phải hỏi rõ xin ăn ở tại trường, ăn một buổi hay là ở ngoài đến học thôi.

Phải đính các giấy sau này:

1· Giấy khai sinh.

2· Giấy thầy thuốc nhận thực rằng đứa trẻ con vừa mới trồng đậu rồi không mắc phải bệnh gì lây được.

3· Một tờ giấy của người cha hay người thay quyền cha cam đoan chịu tiền com và tiền học (làm bằng giấy tin chỉ).

4· Nếu gia quyến không ở Hanoi thì chọn lấy một người ở Hanoi để giao thiệp với nhà trường.

5· Quyền sở hoặc cái phiếu cắt ông Đốc nhà trường ửa bé học sau cùng phát cho.

Cái giấy sau cùng này phải xét kỹ lưỡng lắm, vì nhà trường cần phải biết rõ sự học của đứa trẻ con về trước thế nào.

Việc tiêu tiền của sở Vân tự. — Có tin rằng M. Ngô-tất-Đạt là thư-ký sở Văn-tự bị tổng giam về việc tiêu tiền công của sở ấy, mà bản-báo đã nói trong một số trước thì nay đã được tạm tha từ ngày thứ sáu.

Thuốc phiện lậu. — Ngày thứ năm vừa rồi một người mật-thám, trong chỉ đi tuần bắt được một người mang một cái va-li đựng 3 gói thuốc phiện lậu cân được hơn 2 cân tây. Lúc ấy người mật-thám sắp bắt thì người kia bỏ cả va-li mà chạy.

Một điều cải chính. — Vì trong một tờ báo bạn đồng-nghiệp ngày 25 Août ửa rồi có đăng rằng MM. Trần-đình-Lịnh An-viết-Kính, Đỗ-trần-Cự, Nt-v-Kỳ, Lưu-văn-Sinh được bổ trợ giáo phụ-tá, lương mỗi tháng 20p. ở sở Học-chính Bắc-kỳ mấy hôm nay có nhận được giấy hỏi lại về việc ấy. Vậy sở Học chính có lời bá-cáo rằng những ông có tên trên ấy đều đã được bổ trợ giáo tập-sự lương mỗi tháng 22 p. 50, chứ không phải là phụ-tá 20 đồng.

Sonț-phương in xong rồi. — Bộ tiểu-thư viết «*Song-phương kỳ duyên*» in xong rồi. Các ngài ở các tỉnh xa gởi mandat về mua rất trước thì nay đã theo thứ-tự mà gởi sách đi. Bắt đầu từ thứ hai này, sẽ có sách bán lẻ và bán buôn cho các cửa hàng sách. Lần nà. sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phênh. Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ Ngài nào muốn mua, xin cứ gởi thư và mandat cho ông Nguyễn-đỗ-Mục, Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Vạn-tượng và Bạch-tản bội tỉnh. — M. Trần-v-Cẩu tức Albert-Billault, thông phán thượng hạng ngoại hạng tòng sự tại sở Kiểm sát Tài-chính Hanoi mới được ăn thưởng Vạn-tượng và Bạch-tản bội tỉnh, vì ông làm việc đã lâu năm cần mẫn và rất là trung tín với Chánh-phủ Đại-pháp bấy giờ được cái đặc ân ấy thật là đích đáng lắm

Trường Sư-phạm. — M. Ng khắc-Cẩn có bằng Tú-tài bản-ngữ (B. E) được bổ giáo học tập sự kể từ ngày 1er Septembre 1922 và được phép theo học năm thứ năm tại trường Sư-phạm nam giáo-sư

Ngạch Học-chính. — Các học-sinh sau này có bằng Sơ-học được bổ vào ngạch Học-chính, kể từ ngày 1er Septembre 1922 trở đi.

1· Trợ-giáo tập sự :

MM. Trần-hữu Bạt, Phạm-ngọc-Thuy, Ng-v-Thanh, Nguyễn-Lộc, Ng-v-Quỳnh, Tống đình-Tương, Trần-trung-Minh, Bùi-đức-Mộn, Ng-v-Đính, Ng-huy-Đại, Bùi-khắc-Tiên, Phó-đức-Hân. Ng-v-Cận. Ng-đình-Giao, Đỗ-long-Sinh

2· Trợ-giáo phụ-tá :

MM. Phạm-gia-Vinh, Ma-mai-Anh, Lê-trinh-Năng, Nguyễn-ngọc-Yến.

Ngạch tòa Sứ. — M. Ng-huy-Tân thư ký tập sự được nghỉ thêm một tháng dưỡng bệnh tại Hanoi, kể từ ngày 11 Août trở đi.

Ngạch thừa-phái. — M. Lê-như-Chương thừa phái hạng năm ở Tuyên-quang nay kiêm việc lục-sự phụ tá tại tòa án đệ nhị cấp tỉnh ấy thay M. Trần-v-Tô lại về chức thông phán.

M. Cao v-Hòa thừa phái hạng nhì ở Kiến-an được nghỉ giả hạn 3 tháng nữa lương để đợi ngày hồi hưu.

Ngạch Nông-Lâm. — M. Nguyễn quang-Hanh, cán-sự hạng sáu nay đổi đi tòng sự tại Vườn-hoa Tam-đảo, thuộc quyền quản Công-sứ Vĩnh-yên.

M. Hoàng-đình-Diệp, cán sự chuyên môn hạng tư ngạch Kiểm-lâm mới bổ thì nay theo quyền quản chánh sở Nông-Lâm bổ dụng và bổ đi tòng sự tại đồn-điền thí nghiệm ở Phú thọ.

Quyền sung phó quản cơ — M. Liêu-viết-Quốc bảm cấm-binh chánh đội trưởng (5 1) phó quản khố đỏ bổi hưu, quán lãng Khôn-chu, tổng Phù-xá, châu Vạn-yên (Lạng-sơn) được quyền sung phó quản cơ tại Lạng-sơn thay M. Lê-văn Học từ chức.

Dịch trâu bò. - Các chuồng bò của hiệu Vĩnh-thịnh và Hợp-lợi ở phố Lò-đúc nay có bệnh dịch trâu bò.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin nếu ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho báo-quán xin giấy quản báo, chứa tại sở nào thì biên rõ rằng vào đấy, và giết theo hai hào (0 $ 20) bằng tem công (timbres) để chỉ tiền giấy quản báo.

Nếu sở không gửi tiền theo thì sở đã nguyên như cũ hoặc phải trả nặng hơn.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Quảng nhã hội. — Điền lệ hội Quảng-nhã là một hội Âm-nhạc Annam mới đặt ra thì nay đã được quan Thống-sứ duyệt y rồi.

Tối thứ sáu vừa rồi, hội đã họp đại Hội-đồng tại nhà hội ở phố Lạng-sơn số 30 để bầu lấy hội-đồng trị-sự.

Những ông có tên sau này được bầu là:

MM. Vương-khả-Lai, chánh hội trưởng; Tô - đình - Lượng, phó hội trưởng; Ng-Đài, thư-ký; Vũ-đình-Thụy phó thư-ký; Vương-khả-Phác, thủ-quĩ, Môn, Nghiêm, Tân và Thiệp là kiểm sát.

Bản quán có lời chúc cho hội được thịnh-vượng và mừng ông Vương-khả-Lai cùng các ông sáng lập ra hội ấy.

PHỦ-LÝ

Ái-tín. — Bản quán được tin bổn rằng bà Cụ-cố thân sinh ra quan Đại-lý Chapoulart mới tạ thế tại bạt Hyeres bên qui-quốc, hưởng thọ năm nay 60 tuổi.

Nhân dịp buồn rầu này, bản-quán xin cố lời kính viếng cố và chia buồn với quan Đại-lý Chapoulart cùng qui phu-nhân.

KINH-MÔN

Mất báo. — Bản-quán có tiếp được thư của M. N. g. T. Greffier du Tribunal kêu rằng ngày 18 và 20 Août, không nhận được báo. Bản-quán có xét sổ thì phần báo ấy vẫn gửi luôn không để thiếu bao giờ. Bản-quán đã phải gởi bù các số mất, song cũng xin nhà Bưu-chính xét giùm xem các số báo mất ấy đi đâu.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin nếu ngài mua báo khi có việc gì viết thư đến hỏi bản-quán, thì nhớ biết rõ là ở tỉnh gì gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quản lý, để cho người làm đỡ tìm kiếm. Xảo nếu ngài thường hay kỳ tên vẫn tắt, hoặc khác chữ, cho người làm đỡ phải, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

VIỆC KINH-ĐÔ

Cuộc đá gạo ở Hương-thủy. — Các cuộc tiêu-khiển ở nơi thành-phố là rạp hát tuồng, nhà chiếu bóng, rạp ca đờn, thường đêm bày làm trò vui thức là để cung cho những người phong lưu du-già đẹp mắt mà lòng; những sự tiêu khiển ấy đối với kẻ thích giá, quan giá có lẽm điều bại vô thích, mà không ai thường nghĩ đến: ấy như là mất tiền tốn của, hao tổn tinh thần, lại lắm khi vì trước thời «đầu máy cuốt mất» sau thành «trên bộc trong dâu», cái thói ấy làm hư bại luân-lý cương - thường mà sản nghiệp có khi cũng vì các ác tập nó tiêm nhiễm lần ngày hóa thành một thói quen tự nhiên, mà cái thói quen ấy lại là một cái thú vui ưa của người đời sinh trưởng chốn phiền - hoa, thời ai lại có cho là một cái hại vô-hình của xã-hội.

Nay thử đem cái cuộc đá gạo ở chốn hương thôn ấy mà so sánh với những cuộc vui ưa ở nơi thành-phố đã kể trên kia thời trưởng rằng cuộc dã-gạo sẽ có ích hơn lắm.

Cuộc đá gạo ở Hương-thủy tại nhà ông V, C. hôm thứ bảy tuần trước và thứ bảy tuần nay thật là một cuộc tiêu-khiển có cái ý vị rất êm đềm lại có cái lý thú rất kỳ khôi mà đối với luân lý không có hại, đối với tri-thức có khi đem khuyến khích cảm-giác hay; lại có một điều rất hay vẫy chồng đối lứa cũng vì đó mà kết giao, công việc ấn làm cũng vì đó mà cần mẫn. Nay thử lược kể cách sắp đặt cuộc đá gạo ấy như sau này:

Trước khi nhà chủ muốn bày cuộc đá gạo thời phải viết giấy mời và cấp tiền lộ phí để mời những người có tài hát hay ở các nơi xa đến. — Giữa một cái sân rộng, bày ra hai cái cối, mỗi cối bốn chày, chung quanh đề những ghế dài cho người ngồi xem lại có các giải thưởng để trên một cái bàn và một cái trống chầu để bình phẩm câu hát, khi đã bắt trí xong thời đồ gạo vào cối, (hoặc khi chỉ đồ những trấu cần để hát chơi không cần đã đề dùng gạo); mỗi cối bốn người trai và gái cân nhau, khi khởi sự hát, bắt đầu hát nhẹ nhẹ cân chúc tụng chủ nhà, rồi lại hát đến câu xin lỗi nếu có lỗi

(Xem trang thứ tư).

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời đề các nhà mua điện biết rằng giây mắc điện vào nhà, nhiều chỗ gần với cây cối, nên khi mưa khi gió cành cây thường dụng-chạm phải giây điện, làm cho điện chia đường, mà đến tắt không cháy được. Vậy khi nào giây điện gần cây cối như thế, các nhà mua điện nên báo người sén cành cây đi cho khỏi ngăn-trở việc lấy điện.

Nếu nhà chủ có lời báo Công-ty, thì Công-ty cũng có thể làm việc ấy hoặc trông nom việc ấy giùm.

3321

Quan Bốc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh:

Bộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng tật trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da cùng các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 5 giờ chiều. Ống nói số 314.

2047

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trừ danh trong nghề xem tướng và nghề đoán số (Crystal Gazing), từ Saigon đi tàu *Angkor* sẽ tới Hanoi ngày hôm thứ tư này. Bà sẽ trọ ở Hôtel Métropole và chỉ ở đây it ngày mà thôi. Ta chớ nên bỏ qua cái dịp đặc-biệt này, mà không đến nhờ bà Isis xem cho. Những vấn-đề lý tài, cảm tình, và gia đình về việc gì bà xem cũng được.

Trong khi bà ở Ấn-độ bà đã làm cho các bậc hoàng-thân, các bậc khanh-tướng phải ngạc-nhiên về cái tài diệu của bà. Thiên-hạ nhiều người đến nhờ bà xem lấm, ai cũng phục bà đã giáp cho được nhiều điều trong các công việc của mình, cả đến những việc riêng cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí-mật cho.

Ngày nào đến nhờ bà xem cũng được, cả ngày lễ và ngày chủ-nhật cũng vậy. Sáng từ 9 đến 12 giờ, chiều từ 15 giờ 30 đến 19 giờ (1).

GIÁ TIỀN NHƯ SAU NÀY:

Đoán số. . . . . 15$00

Xem tướng. 10.00

Ai muốn đón đến nhà bà xem cũng được. Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau này có tin tức gì sẽ đăng thêm.

(1) Bài này đăng ở số báo hôm qua, về ngày giờ có nhầm mấy chỗ.

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng: phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chớ dùng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường tiếp đủ mọi giờ đồng Bảo-đảm bí-mật.

Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh-viện Tenis, Pau, Rabat, Casablanca Port-Said (25-cấp) Nữ.

Ngoại khoa, bộ-sinh; chữa mắt số các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại NƯỚNG KIA-NGHĨA, 69, ĐƯỜNG HÀNG KHAY

ĐIỆN THOẠI: 1 thứ 2 tổng một lần.

1010.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhớ mua lầm ra không đổi được, lại viết thư tới trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho nỗ xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84 Hanoi.

Nay kính,

Ed. Montès,

84, Rue Paul Bert Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM SĂN-NHIÊN

Tích hát ĐỐI CHỮ ĐỒNG-TÂM hiện còn đang luyện tập hôm nào diễn được xin sẽ đăng báo.

Tối thứ hai:

TỪ MỸ KỲ PHÙNG

Thâm nhất hồi bổn người con gái bị yêu khoét mất, phải ra chợ hát xăm để kiếm ăn.

Tối thứ ba:

HÁN-PHỤ CỔ-TÀM

Lâm-thị trong tích này thực là một người nhan-hiếm tì có.

CINÉMA PALACE

Nhà chiếu-bóng tòn phố Paul-Bert

Tuần lễ từ thứ tư 23 đến thứ ba 29 Août 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm có chữ nhật chớp tỏ 5 giờ chiều. thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

CON VOI XỨ PHI-CHÂU

Phim ảnh rất đẹp và rất bổ-ích cho học-thuật

MOLLY

Hài kịch rất hay và rất ý-nhị, dài 6 bức

Bài I, II và III

Nghỉ

Bài IV và V

Phim MOLLY

Rất hay! Rất lạ!

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

REINE LUMIÈRE

Thiên sau rồi thứ mười hai

Trận cuối cùng

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ tối tối thứ hai và chiều thứ bảy

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Kỳ Đại-hội-đồng bất-thường ngày 27 Août 1922 đã công-nhận chánh-đáng và bầu-cử ông Nghiêm-Vịnh làm chủ-nhiệm bản-xã. Vậy từ nay các ngài cổ-đông và các bạn của bản-xã có giao-tiếp việc gì, xin cứ viết giấy cho:

Monsieur NGHIÊM-VỊNH

Directeur-Gérant de la Société Ích-Hữu-Thư-Xã et de la Revue Hữu-Thanh, N° 18 Rue des Chapeaux, HANOI

Và lại xin thưa các ngài biết rằng, những ai nào đã đóng tiền cổ-phần và giả tiền báo *HỮU-THANH* hay giả tiền đăng cáo-bạch từ xưa đến nay mà mới có giấy biên nhận tạm (reçu provisoire) thì xin gửi giấy ấy hoặc bản sao giấy ấy về cho, để bản Kiểm-soát chúng tôi được tiện việc soát sổ, thì lấy làm cảm tạ lắm.

Nay kính cáo

Le Doyen âge du Conseil de surveillance

LÊ-ĐÌNH-KHOA

3322

những chữ gia hay, rồi đến những câu của bọn hát ấy chào hỏi nhau, ấy là xong những lớp là lối rồi tiếp đến những câu hát có lắm cách như là hát đàm-bầu, hát vấn-đáp, hát đố, hát ả-tình, trong bấy nhiêu cách, khi thời bài-biếm nhau, khi thời gợi lứa nhau, khi thời quyến luyến nhau mà về sau thành cuộc bách-niên; lại có khi khích hiếm nhau sinh ra cuộc hành hung ẩu đả. Lạ thay những người hát đó tuy gọi là kẻ lầm thường dân gian ở chốn quê mùa, nhưng lắm khi xem cái khẩu-khí có lắm giọng lắm lời rất là cao xa sâu-sắc, mà lắm khi nghe lắm câu có ý vị thâm trầm, cái khi phách cao thượng, dù người có học-thức có tư-tưởng, thời cái khẩu-khí tưởng không hợp được mà có khi cũng phải nghĩ lâu mới thành câu thành vần, chớ chẳng được lanh lẹ được như bọn nầy chỉ trong một phút đã nghĩ được câu hát xuôi vần chảy chuyện. Thật đáng khen thay. Nay thử lược viết ít câu ra đây, để khán-quan xem thử như là :

Em ra cho anh một câu đối :

« *Gà cồ rỉa vườn Ké, ngựa ăn thành Mã, rồng về Thanh-long, đường xá rắn chạy thành đầm, dưới hòn non nước cá nằm ngất ngư* ; trai nam-nhơn đội đặng, gái nữ-tử về không. »

Anh đối lại câu đối của em ra :

« *Dê và phá đồng Dương, voi leo dốc Tượng, rùa trườn núi qui*, tre lồ *ô-qua* đựng hiên bì, bể hồ lai láng *tôm* đi hàng *hà*, trai anh-hùng giải nghĩa đã ra, nói thảm ơi bạn tình là sao đây ? »

Câu ấy chính là một người con gái 21 tuổi hát đố một người con trai cũng tuổi ấy, nội trong ba phút, tức là cách sau người hát vừa giáp vòng mà đã hát trả lại được như thế; những tên núi tên sông, trong câu hát ấy là hiện có ở tỉnh Tuyên-thiên cả. Lại có những câu :

« Gái ba-nguyệt tắm bể Ba-nguyệt, *nguyệt nguyệt bằng* tài sắc vô song — trai trùng-sơn ở núi Trùng-sơn, *sơn sơn xuất* anh-hùng đệ nhứt » và câu gặp anh đây em ra anh một câu đối tử : khi vở tha sách, đối chữ không đề mai — Khi vở tha sách anh đối lại kiểu, giả giai kinh, nam-nhơn đối đặng đã chịu mình hay chưa ? — Những câu nầy cầu thời cách chiết tự, câu thời nghĩa cắt làm hai phía, nửa nôm nửa chữ, như là khi vở tha sách mà đối lại với kiểu giả giai kinh, câu đối tuy có tài, nhưng chỉ tiếc chữ giai thời nghĩa là đều, bên chữ thời phải, còn bên nôm thời phải nói rằng nhai mới có nghĩa, thời gọi giai một tí, nhưng nghe cũng khá khen. Còn như lắm câu khác thuộc về nhơn tình, hoặc cảm khái, hay là vấn đáp, hay lắm, cho nên một cuộc hát đã gọi chỉ có làm người, mà kẻ đi xem có hơn vài ba nghìn người, mà ngựa xe tấp nập từ nơi xa cách mười lăm kilô-mét cũng đến xem, mà nữ-tú nam thanh không thiếu một. Sau đêm đến sáng mới tan.

Trừ ra mấy điều so sánh đã kể trên thời cuộc đi gạo ở chốn hương thôn, còn có thể là một chuyện ích-lợi chung, ước sau cũng nên dùng cuộc ấy làm các cuộc quyên tiền làm phúc ở những nơi thành-thị vậy.

Thương giới tân văn

Ngày 28 Août 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . . 7 f. 40
Nhà Ngân-hàng . . . . 7 . 40

Tàu tới tàu đi

Tàu *Angkor* ở Saigon ra chừng đến ngày 28 Août thì tới Haiphong.

Tàu *Da ng* ở Pháp sang đã tới Saigon ngày 22 Août chừng 29 thì tới Haiphong.

Tàu *Azay le Rideau* ở Marseille đã chạy đi Đô-g Pháp ngày 25 Août.

Tàu *Desirade* ở Marseille đã chạy sang công-pháp ngày 19 Août.

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống, Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả báo-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho báo-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì báo-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

同安 VÔI 后庆

Vừa trắng, vừa rẻo, vừa quánh, vừa nở, tốt nhất Trung-Bắc lượng. Lạ là vôi Đồng-giao : mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vẫn rẻ. Xin hỏi :

NGUYỄN-CẢNH,
14, Phố hàng Gà (Đồng xuân), Hanoi.

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG :

Vật imperméable may áo đi mưa, nhiều mùi đẹp và tốt lắm, nên-nhất giấy đến mua mau kẻo hết.

Cửa hàng sẵn có thợ may tây và ta rất khéo.

Kính cáo
NAM-THỊNH
Soierie et Tailleur
6, Rue des Cantonnais
HANOI
2018

HIỆU BÁO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Ancien Interne des Hôpitaux de Paris
Ancien Chef de Laboratoire de la Faculté de Médecine de Paris
Ancien Pharmacien de 1re classe de la Marine

Quyền Báo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 34.

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc báo-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, ai các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLER để chữa a-míp

SOLUTION R. HOLER
2 f 50 một chai

Thuốc hiệu này chữa khỏi bệnh a-míp, không thuốc nào sánh kịp. Chỉ dùng 3 chai là khỏi hẳn, không bao giờ phát lại.

Gouttes « METHARSNATE »
1 $ 00 một lọ

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn :

Các thứ thuốc nước dùng bỏ vào da như thuốc bỏ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

THUỐC-no-mô SIROP PECTORAL đặc-cô, trị-mết. Thuốc lạo chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nước 2 f 50 là 30 viên
thuốc bột — 2 $ 50 một chai

Chữa các chứng lậu : Chẳng kỳ mới hay cũ, dùng thuốc thuốc antiseptiques ni thuốc bismuthiques của Dược-sư chế thuốc, thuốc nào cũng phải công-hiệu, không thuốc nào hay bằng thuốc này. Thuốc nào cũng phải công-hiệu, không thuốc nào hay bằng thuốc này. Thuốc nào cũng phải công-hiệu, không thuốc nào hay bằng thuốc này.

Gouttes « VIRGINIB »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay là khi hành kinh đau đớn nhiều, nhức đau lưng, gió ra : uống thuốc này chỉ mười liều là khỏi hẳn. Không thuốc nào hay bằng thuốc này. Không thuốc nào hay bằng thuốc này.

ĐỒ BUỘC THUỐC
đồ dùng để thí-nghiệm của các ĐỒ MÓ-SẾ

Kính-hiển, đồ-hình, thuốc-tính hiệu LUMIÈRE và JODGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Brobure

Bán chịu và lấy báo lâu

Bán cắt nghĩa lấy 1$

« THUỐC DÉRÉ »
2 $ 50 một chai 1/2 litre

Trị bệnh giang mai rất mau mạnh rất dễ. Uống thuốc 24 giờ thì sẽ thấy công-hiệu. Uống thuốc 24 giờ thì sẽ thấy công-hiệu. Uống thuốc 24 giờ thì sẽ thấy công-hiệu. Uống thuốc này thì mấy chất khác đều thôi. Thuốc này rất hay, rất quí : ai không hỏi ý đều vì sinh con, lại sẽ sác cho người ấy hoài. Muốn dùng thuốc nào trong mới thuốc thì nên mua mới chai lớn, litre. Giá có 5 $ 00 mà thôi.

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(hiệu đầu nai)

Một vị độc-giả có viết thư hỏi chúng tôi về các giá-trị và cách dùng thuốc Dragées Rabuteau thế nào, vì ngại đã nhiều thuốc Dragées Rabuteau (hiệu đầu nai) ấy mà khỏi được bệnh hão-huyền thần, mọc mòn sức khỏe, mà đã chuyển thành ra bệnh đau dạ dầy và đau gan cốt.

Vậy xin kể ra sau nay : Thuốc Dragées Rabuteau (hiệu đầu nai) nay hay chế có chất sắt là một chất rất bổ về thường khi huyết, lại có khi dam-lam (iode) để lọc cho huyết được trong sạch mà làm cho tiêu tán những hơn hầu ra ngoài hết. Người ta thường thấy phần nhiều người bị bệnh hư huyết, xanh-xao và yếu đuối, đau mắt, đau cuống họng, có những mụn mọc sau sần lên ở mặt. Bạn bà con gái thì nguyệt kỳ không đúng, thường hay sinh ra đau bụng.

Muốn cho khỏi hết các bệnh ấy thì nên dùng độ vài lọ thuốc Dragées Rabuteau (hiệu đầu nai) là một thứ thuốc kinh-nghiệm đã lâu, lại là một thứ thuốc có danh-tiếng nơi.

Ở các hàng báo-chế lớn đều có bán cả.

2056

JAZ
RÉVEIL DE PRÉCISION

Hạng thường
GIÁ : 30 $ 00

Hạng tốt
GIÁ : 45 $ 00

BÁN TẠI : GRANDS MAGASINS RÉUNIS, HANOI
2074

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mua thì phải có gì chắc-chắn để gởi chúng tôi làm tin, như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) văn văn.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mở trong số thì cứ số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi lại các tên Công-sở.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN,
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2039

Sà phòng Chất nhờn

CO BA

Dầu Nước xức đầu

PACHOD Frères & Cie Lyon

2030

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán lại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bán-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Ân và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2041

No 169

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

.. Hôm nay tôi vào đây là cốt để tạ ơn hoàng-hậu, lại nhờ hoàng-hậu chuyển tạ tới thánh-thượng cho. Tôi xin đốt hương đỉnh-chúc cho cơ-nghiệp thánh-triều được muôn năm thọ-trường và hoàng-hậu chóng sinh hoàng-thái-tử, thế là chúng tôi lấy làm mãn-nguyện vậy.

Trưởng-hoa hoàng-hậu nói :

—Tôi vẫn muốn cố tâu xin cho *Lưu* quốc-cữu được khỏi chết, ngặt vì pháp-luật không thể tha được, ngày nay *Lưu* quốc-cữu bị giảo-tử, lòng tôi thật cũng áy-náy không yên, hà-tất phu-nhân lại còn cầm-tọ.

Nói-thì bấy tiệc rượu, *Trưởng-hoa* hoàng-hậu cùng hai bà phu-nhân cùng ngồi, Các cung-nữ tấu nhạc, rượu được 2 tuần, *Trưởng-hoa* hoàng-hậu truyền hoãn âm-nhạc, rồi sẽ hỏi *Doãn* phu-nhân rằng :

— Thế nào, chẳng hay vợ chồng thân-đệ có cơ tương-đắc không ? Hai thân vẫn được khang-kiện đó chứ !

Doãn phu-nhân sợ *Cố* phu-nhân phiền lòng, không dám nói thực cái việc hai vợ chồng vẫn ngủ riêng phòng, mới bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Hai vợ chồng ta vẫn được khang-kiện, coi dân ta thật là người khiêm-cung có lễ thì đối với con ta tất thế nào cũng tương-đắc với nhau *Cố* phu-nhân ngày nay tiến cung, rồi đem gia-quyến về ở *Nhạn môn-quan*, điều ấy ta lấy làm áy-náy.

Trưởng-hoa hoàng-hậu gật đầu, nói :

Lưu quốc-trượng ngày nay đã tuổi già, về ở *Nhạn-môn-quan* là phải, thân mẫu bất-tất phải lo-ngại.

Khi uống rượu xong, mọi người đứng dậy đi bách-bộ. Bấy giờ *Doãn* phu-nhân mới sẽ bảo cho *Trưởng-hoa* hoàng-hậu biết rằng *Hoàng-phủ thiếu-hoa* định thả tiết cùng họ *Mạnh* trong 3 năm nữa rồi mới cùng họ *Lưu* thành-thân.

Trưởng-hoa hoàng-hậu khen-ngợi mà rằng :

— Nghĩa-phu tiết-phụ như thế, thật là một điển hay cho nhà *Hoàng-phủ* ta.

Hồi lâu tiệc tan, *Trưởng-hoa* hoàng-hậu thưởng-cấp cho *Cố* phu-nhân 300 lạng vàng, và biếu *Doãn* phu-nhân mấy thứ thủ-sức. Hai bà phu-nhân cáo-từ trở về vương-phủ. Nàng *Lưu-ngọc* mời vào, chuyện trò hỏi lâu, rồi *Cố* phu-nhân xin về, *Doãn* phu-nhân lại đưa tặng các đồ bảo-vật.

Cố phu-nhân về đến phủ-đường *Nguyện-công-quang*, thuật chuyện cho mọi người biết rằng *Trưởng-hoa* hoàng-hậu và nhà *Hoàng phủ*, đối-đãi rất tử-tế. Lại thuật chuyện *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* vẫn ngủ riêng phòng, chỉ đêm ngày làm bạn với bức tranh *Mạnh-lệ-quân*, ai nghe cũng phải khen ngợi.

Lưu-tiếp nói :

— Quan tuần-phủ *Bành-như-trạch* đã phát đi sung quản tại *Linh-nam* rồi. Linh-cữu *Lưu-khuê-bích* khi trước ta quản tại chùa *Vạn pháp*, bây giờ ta định đem về quê-nhà, để giao việc ấy cho *Ghu-nghĩa* và *Giang-tiền-hi*. Cách 3 hôm sau, *Chu-nghĩa* và *Giang-tiền-hi* đưa linh-cữu *Lưu-khuê-bích* về quê nhà.

Lại cách 2 hôm nữa thì vợ chồng *Lưu-tiếp* cùng gia quyến khởi-hành đi *Nhạn-môn-quan*. Các quan quen biết cùng các môn sinh cũ đều đến tiễn tống. Vợ chồng *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* tiễn mãi ra tới ngoài 10 dặm, mới cáo-từ lui về.

Lưu-tiếp tới *Nhạn-môn-quan*, trường tử là *Lưu-khuê quang* được gặp mặt cha mẹ, mừng rỡ kể sao cho xiết. Sau *Lưu - khuê - quang* lập được nhiều công-trạng, gia phong làm Bắc-bình-vương, vinh-viễn trấn-thủ ở *Nhạn-môn-quan*.

Con *Ngô-thục-nương* là *Lưu qui* đến năm 6 tuổi thì chết mất. Con *Đỗ-hàm-hương* là *Lưu - toàn* về sau trưởng-thành, *Đỗ-hàm-hương* theo lời *Lưu-khuê-bích* dặn, c[illegible] chương, không cho tập võ [illegible] năm 17 tuổi, thi đỗ Nhị-giáp, vào tòn Hàn-lâm. *Lưu-toàn* thăm hiểu thiên-văn, mới bỏ vào làm quan tại tòn Khâm-thiên-giám.

Lại tới chuyện *Giang-tam-lữu* từ khi vào ở vương-phủ, người con tên gọi *Giang-tiền-hi* vẫn biết mẹ là người xuất thân hàn-vi, cho nên bì-nỏ biết thường, vẫn phải tìm lời can-giản. Đến khi *Giang-tiền-hi* đi bộ tổng linh-cữu *Lưu-khuê-bích* về, không có ai can giản, *Giang-tam-lữu* mỗi khi trông thấy *Doãn* phu-nhân và *Tô-đại-nương* cùng ngồi thì lại nghĩ thầm : *Tô-đại-nương* chẳng qua cũng là nhũ-mẫu xuất thân, mà con gái lắm đã chết rồi, *Mạnh* tiểu-thư cũng bỏ đi đâu mất, sao bằng hai mẹ con ta đây có ơn với Trung-hiếu-vương, *Lưu* phu-nhân bây giờ lại chính là tay ta nuôi-nấng, thế thì tự vi với *Tô đại-nương*, lại còn có phần hơn.

Giang-tam-lữu nghĩ vậy, từ bấy giờ hễ thấy *Doãn* phu-nhân và *Tô-đại-nương* cùng ngồi thì mụ cũng dẫn dẫn mà nói chuyện gẫu. *Doãn* phu-nhân đại lượng, có khi bảo mụ ngồi thì mụ lẻo ngồi ngay, rồi lời ăn tiếng nói, ra ý chế nhạo *Tô-đại-nương*. *Tô-đại-nương* cho mụ là phường tiểu-nhân đắc chí, vậy nên không thèm cãi, cứ giả cách như người không biết.

Giang-tam-lữu cậm cực *Tô-đại-nương* khinh mình, từ bấy giờ vẫn cùng ngồi với *Doãn* phu-nhân, lại bảo các nữ-tỳ rằng :

— *Tô-đại-nương* cùng ta đều là nhũ-mẫu xuất thân, các ngươi đã gọi bằn là *Tô-đại-nương* thì cũng phải gọi ta là *Giang-đại-nương* mới được.

Các nữ-tỳ thì-thào nói nhỏ cùng nhau rằng :

— *Tô-đại-nương* là vợ một chàng nho-gia, bất-đắc-dĩ người ta mới phải đi làm nhũ-mẫu, cho nên người ta khiêm-cung có lễ, chúng ta kính trọng là phải. Còn như *Giang-tam-lữu* là phường tiểu-nhân đắc chí, chỉ cậy thế khoe mình, nhưng chẳng qua cũng một hạng với chúng ta mà thôi.

Bây giờ lại bắt chúng ta gọi là *Đại-nương* thì ai chịu gọi.

Giang - tam - lữu thấy các nữ-tỳ không chịu gọi mình là *Giang-đại-nương*, lại ra ý khinh-bỉ, mới không bằng lòng. Một hôm, *Tô-đại-nương* ngủ dậy, con nữ-tỳ là *Thụy-liễu* bưng cái chậu xuống nhà bếp lấy nước nóng để cho *Tô-đại-nương* rửa mặt, gặp bấy giờ *Giang-tam-lữu* cũng đến lấy nước rửa mặt cho nàng *Lưu gẫn-ngọc*. *Giang-tam-lữu* cố ý ra vào con *Thụy-liễu*, làm cho con *Thụy-liễu* ngã, đổ cả chậu nước.

Con *Thụy-liễu* không bằng lòng mà rằng :

— Thế nào mụ lại làm cho tôi vấp ngã, đổ cả chậu nước thế này.

Giang-tam-lữu quát to lên rằng :

— Mày không tránh-tá, mày lại định bắt ta phải tránh mày hay sao !

Con *Thụy-liễu* nói :

— Tôi đang bưng chậu nước, mụ đi tay không, sao mụ lại bắt tôi phải tránh mụ.

(Còn nữa).

Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LOÁN